

Kmetijstvo.

Križi in težave soseda Antona z živinskimi boleznimi.

I. Kje se je našla zgubljena kvačka.

Odrasla hči kmeta Antona krmi skupno z dekle krave in drugo živino. Vedno je to delo rada opravljala in je bila vesela, ako je živina dobro rastla. Kravam, katere so se začele molzti, je sama napravljala napoj. Več ko dvanajstkrat je šla po dnevi v hlev. Deklica je bila zelo pridna, in nikdar niso počivale njene roke.

Danes je nedelja! Hči kmeta Antona bavi se z nekim ženskim ročnim delom.

Nakrat se spomni, da tam zunaj v hlevu ima dobiti napoj krava, katera je pred tednom teletila.

Začeto delo dene hitro iz rok in vtake porabljeno iglo v lase. Zunaj v kuhinji pripravila je domača hči napoj. Končno se je pripognila in kakor po navadi zmešala pripravljalo jed za kravo. Pri mešanju je pač čutila, da je v napoju neki trd, dolg predmet, a ga ni mogla več najti in je zatorej mislila, da se je zmotila. Opustila je iskanje in kravi nesla hrano narejeno deloma iz razdrobljenih krompirjev. Krava je z veliko slastjo zavžila ves napoj do zadnjega ostanka, na kar je šla domača hči zopet k delu v svojo sobo. Ko je hotela svojo kvačko vzeti iz las, je ni več našla. Išče jo in išče po celi sobi, v kuhinji, v hlevu in na hodniku. Tudi v napojni škaf je pogledala. Škaf je prazen, in na dnu ni nobene kvačke. Kvačka je zgubljena in ostane zgubljena.

Tedni so minili. Krava je bila zopet breja.

Nekega dne sliši dekla, ko stopi v hlev, da je krava parkrat tiho, a bolestno zajejala, tudi je zapazila pri kravi, da ima nekaj dni sem malo teka.

Na levi lakotnici je bila krava nekoliko zatečena.

Dekla je to povedala domači hčeri. Ta je prišla z osoljenim koščekom kruha, kateri je pomolila kravi. Košček kruha je krava snedla z največjo slastjo.

Kmalu zatem je začela krava prežvekvati. To je pomirilo oba dekleta.

Minulo je več dni. Ječanje je postajalo čimdalje hujše. Posebno močno je bilo po jedi, in če je krava legla.

Če je legla, je kmalu potem vstala ni ni nikoli dolgo časa ležala.

Če je vstala, bilo je očitno nekaj bolje. Seda se je zdela hčeri potrebno, da pove svojemu očetu, kmetu Antonu, kako je s kravo. Ko pride Anton v hlev, vidi kravo prežvekvati in slišal je tudi ječanje. Kmet pravi:

„Dokler krava je in prežvekva, tudi bolna ni“, in zapusti kravjak, ne da bi se dalje brigal zato.

Dva dni za tem je kravo minila vsa slast. Prežvekanje ni bilo tako živahno in natančno kot druge krat.

Hči je pozvala zopet svojega očeta. Prinesel je nekaj krme s seboj in pomolil kravi, katera je boljše krmo snedla, slabejše pa se ni niti dotaknila.

Kmet je poslal po soseda. Sosed pride takoj. „Krava je bolna in ni bolna“, reče Anton sosedu.

Sosed pregleda kravo natančno, potem pa reče kmetu Antonu: „Gobec je še mokroten, a ušesa in rogje so nekaj gorki.“

Zdaj sliši tudi sosed ječati kravo. To se zdi tudi njemu sumljivo. „Krava je mogoče pogoltnila kak žrebelj ali kako žico“, pravi sosed; „če je žrebelj, kateri se je zavrtal v smeri proti srcu, potem mora biti ječanje hujše, če peljemo kravo navzdol, ker pri tem poriva teža droba žrebelj dalje proti k srcu.“

Da to poskusijo, peljejo kravo iz hleva. Navzdol ni hotela iti, ko pride ven na dvorišče.

Vlekli so jo navzdol z vrvjo in so ji dali par udarcev s šibo po hrbtu. Krava je šla sedaj kakih 20 stopinj navzdol. Tu je začela hudo ječati, na kar so opustili nadaljne poskuse. Navzgor je šla krava brez vsake težave. Komaj je stopila nekaj naprej, že se ji je pomirilo ječanje.

V hlevu je že bila veselejša in živahnejša kot prej, tudi je snedla krmo, katero je poprej pustila.

„Ta krava je gotovo požrla kako oestro reč“, pravi sosed Antonu.

„Potem je krava zgubljena“, seže vmes Anton, „Vsekdar je ta reč jako nevarna“, reče sosed, „hočemo še nekaj poskusiti.“

Ako bi se moglo kravo spredaj postaviti precej visoko, in se ji bi moglo dati izdatno čistilo, in če se bi dajalo kravi osem dni manj nego druge dni, tako da močne pojema obseg trebušnega droba, potem se lahko žrebelj končno še umakne nazaj, če ni pregloboko vdrt in ni še v prečni mreni.

Sosed dá kravi 1 kg. Glavberjeve soli in 2 litra kamiličnika.

Krava se je morala 8 dni trdo postiti. Glavberjeva sol je krepko delovala. Vamp je zelo vpadel. Krava je v hlevu stala na koncu cele vrste živine. S plastenjem gnoja se je spredaj povišal stalni prostor za 15 cm.

(Konec sledi.)

Razglas.

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične 1. dne julija 1899. leta.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi o ogledovanji živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem in naj ji priloži:

1. izpisek iz krstne knjige (ali krstni list),
2. domovinski list,
3. šolsko spričevalo,

mej obrtniki ni ugasnila kriva vera, da se zakonodajskim potom zamore narediti konec klavnim razmeram obrtništva sploh in zlasti rokodelstva.

Koncem sedemdesetih let nastala je mej obrtniki in v prvi vrsti mej rokodelci velika reakcija proti obrtni prostosti, za katero zadene vsa krivda nemški laži liberalizem. To gibanje je merilo pred vsem na to, da se popolnoma odpravi obrtni red iz l. 1859. Agitaciji rokodelcev se je v istini posrečilo, da sta bili izdani l. 1883 in l. 1885 obrtni noveli, s katerima je bil v našem obrtnem zakonodajstvu provzročen popoln obrat, in se je ugodilo pglavitnim postulatam takratnih obrtnih shodov, namreč zahtevi o dokazu zmožnosti in zahtevi o obligatornih obrtnih zadrugah.

Upanja, katera so obrtniki in posebno rokodelci gojili glede teh zakonskih uredb, se niso izpolnila. Rokodelstvo je moralo slej kakor prej z naporom vseh svojih sil braniti svojo, v največji nevarnosti se nahajajočo pozicijo. In kolikor težji je bil ta boj, toliko bolj je naraščalo zlasti začetkom devedesetih let prizadevanje, da se rokodelstvu pomore z novo reformo zakona. Zahteva obrtnikov, formulirane po veliki obrtni enketi l. 1893, so se pa le deloma izpolnile in v zakonile z novelo iz 1897 l.

Tudi ta reforma nima pričakovanega uspeha, in sam trgovinski minister baron Dipauli je v obrtnem odseku dne 27. januarja t. l. britko tožil, da se zadruga ne poslužujejo pravic, katere jim je dal zakon itd.

Po teh izkušnjah se je resnično čuditi, da še vedno v širše kroge obrtnikov ni prodrlo spoznanje, da se ne sme jedinole od zakonodajskih odredb pričakovati rešitve.

Dobro vemo, da bi nacionalno obrtno zakonodajstvo moglo ugodno uplivati na razvoj rokodelstva in niti v sanjah nas ne obhaja misel, da je naše obrtno zakonodajstvo doseglo vrhunec popolnosti in dovršenosti, nego menimo, da so potrebne prav korenite premembe veljavnih zakonov na korist in v obrambo solidnega rokodelstva, in prav zato tudi želimo, da bi kranjski deželni zbor vzel zadevo v pretres in se zavzel za reformo obrtnega zakona v smislu opravičenih zahtev rokodelcev in sploh obrtnikov, dasi smo trdno prepričani, da tudi najboljši zakon ne zatre krize, katera razjeda ne le rokodelstvo, nego sploh ves naš srednji stan.

Važna okolnost, katere nikakor ni možno prezirati, je tudi to, da rokodelci in sploh obrtniki sami niso jedini, kaka reforma obrtnega reda bi bila prav za prav potrebna. Ta nejednost se je najjasnejše pokazala pri veliki obrtni enketi, ki se je vršila l. 1893., in pri kateri je bilo zaslišanih do 500 ekspertov največ obrtnikov iz cele naše državne polovice. Pri tej enketi so bile oglašene raznovrste, mej seboj najostreje nasprotujoče se zahteve in izražene upravne neizpeljive želje, in jednaka nejednost se kaže tudi v sklepih vseh obrtnih shodov, kar se jih je tedaj vršilo v različnih krajih.

V enketi l. 1893 in na različnih obrtnih shodih se je jasno pokazalo, kako lahko je, delati obrtno politiko z besedami, in kako težko je, izdelati pozitivne načrte za rešitev tega problema, zlasti še v naši državi, kjer je toliko nasprotujočih si interesov.

Zadnji čas je pač, da se naši obrtniki otresejo uprav fatalističnega precenjevanja zakonodajnih reform na polju obrtnega zakonodajstva, katero so razni krivi proroki jim verjeli.

Taka in jednaka gesla so pglavitni vzrok ginevanju vsake obrtnosti, ker ubijajo zaupanje v lastno pomoč, brez katere ostane tudi najpopolnejše zakonodajstvo mrtva beseda.

Naše rokodelstvo v istini nima vzroka, obupati nad svojo prihodnostjo, ako se odločno loti dela za svojo obrambo, ako se organizuje na krepki podlagi samopomoči, in če bo spoznalo, da mu je rešitev zagotovljena samo, če se splošno izobrazi, ako si pridobi strokovno spretnost, kakršno zahteva naša doba, in ako se združi na skupno delo v gospodarske namene. Ne od pomoči zakonodajstva nego od lastne pomoči je odvisna lepša bodočnost obrtnije.

Križi in težave soseda Antona z živinskimi boleznimi.

I. Kje se je našla zgubljena kvačka?

(Konec.)

Anton je hotel povzdigniti prostor za 20 cm, a sosed tega ni pripustil, ker se je bilo bati predvržka.

Prešla sta zopet dva meseca. Skoraj se je pozabilo, da krava ni zdrava, da jo nekaj boli. Anton ima poleti na druge stvari misliti, kot na svojo nekdanjo bolno kravo. Po košnji otave gnal je kmet svojo živino na pašnike. Tudi bolna krava je šla na pašo. Anton je bil mnenja, da hoja dobro stori kravi, katera je bila že 6 mesecev breja. Prvikrat, ko je šla krava na pašo, je bila ta hoja za bolno kravo usodepolna. Če se je hotelo priti na pašnik, je bilo treba iti čez strmino. Ko je prišla krava z drugo živino k strmini, šla je pričetkoma čvrsto navzdol. Nakrat se ustavi. Ko je pastir zagledal, da je ostala jedna krava zadaj, šel je h kravi in ji dal par gorkih na hrbet, na kar je krava začela teči. Prisedša doli je pričela ječati, in ni mogla niti jednega koraka storiti. To se je zdelo pastirju zelo sumljivo. Pokliče kmeta Antona. Ko pride Anton, je krava žalovito ječala. To je Antona zelo iznenadilo. Skušal je kravo pripeljati v svoj hlev. Končno se mu posreči to z velikim naporom. V hlevu ni bilo nič bolje. Poklicani sosed je pregledal kravo; pri pregledovanju je parkrat sunil na lahko v grodnični hrustanec, na kar je krava začela hudo ječati. Pri vsakem sunku je bilo ječanje bolestneje.

Sosed svetuje Antonu, da pošlje po živinozdravnika. Živinozdravnik je prišel za nekaj ur in je kravo pregledal. Največjo pozornost je posvetil pregledovanju srca. Ko je bila konečno preiskava dovršena, katera je trajala več ko pol ure, se je izrazil preiskovalec naslednje: „Zagotovo se je vrnilo iz želodca v osrčnik kako ojstrilo in je ranilo srce. V osrčniku se je že nabralo nekaj litrov gnojnice. Najpametneje je, zakljati kravo kar precej.“

Zatem je pokazal živinozdravnik Antonu in sosedu podolgasto, okroglo zateklino na obeh straneh vratu. Zateklina odskoči pri vsakem srčnem udarcu nekoliko proti grlu. To je gotovo znamenje, da ne gre več odlašati in da treba kravo zaklati“, reče živinozdravnik, „sicer, če se odlašča še par dni, ne bode kravje meso za nobeno rabo.“

Pri tem naznanilu sta Antona pretresla groza in strah.

Tako hudo se vendar mu ni zdelo. Najprvo se ni niti hotel odločiti, da zakolje najboljšo molzno kravo, katera bode teletila v par tednih. Še enkrat je hotel to reč poskusiti.

V njegovi misli ga je potrjevalo boljše stanje krave. Namreč, isti dan je jedla nekaj bolje in prežvekala živahneje.

Za prvi hip se je odločil, da opusti klanje za sedaj.

Čez tri dni se je pokazala zateklina na spodnji čeljusti, štiri dni pozneje se je pokazala oteklina na predprsji. Sedaj ni hotela krava niti vstati. Največ je ležala na desni strani v slami in je vedno bolešno ječala, ter tudi jesti ni hotela več.

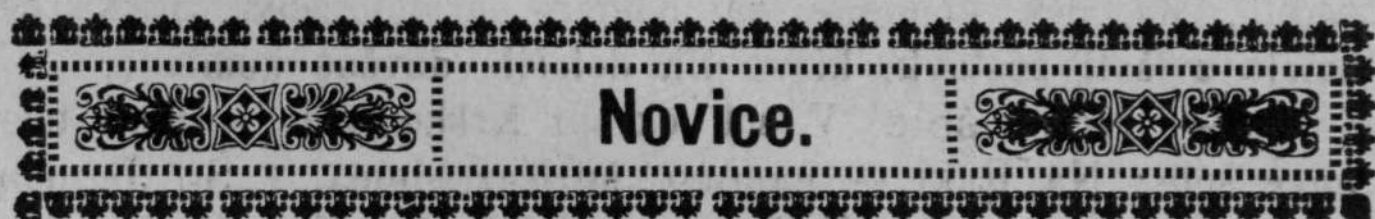
Sedaj pokliče Anton mesarja. Kravo so zaklali. Pri klanju je bil prisoten tudi sosed, ki se je zelo zanimal za izid preiskave. Ko so s krave potegnili kožo, našli so dele mesa pod isto vse strjene. Meso je postalo vse v ogadnem načinu strjeno in umazano. Na porabo mesa ni bilo niti misliti. Ko se je odprlo trebušno luknjico, in je hotel mesar vzeti ven želodec, našel je neki ovirek. Pogleda in zapazi, da je želodec zrašččen s prečno mrežo. Ko je hotel z nožem želodec odstraniti od prečne mreže, trčil je ob neki trdi predmet. Preišče z roko in najde dolg predmet, kateri izvleče. Bila je kvačka. „To je moja kvačka!“ zakriči domača hči, katera je gledala, „kvačka, katero sem izgubila pred pol letom.“

Vse je zrlo v deklino.

Sedaj je bilo popolnoma jasno vsem, kaj je bilo kravi, in kaj je bil vzrok usodepolni boleznii krave.

Ko je domača hči tisto nedeljo pripravljala napoj kravi, se je pripognila, in pri tem ji je padla kvačka iz las v napoj. Našla je ni, ko je brskala po kravji hrani, ker kvačka se je zamešala z razdrobljenim krompirjem. Tudi ni imela časa, še enkrat pregledati natančneje. Tako je prišla kvačka v kravji želodec in preselila se je v teku časa v srce krave. Bolje je bilo, ko se ji je dalo čistilo, in ko so jo postavili spredaj nekoliko višje. Skoraj gotovo ne bi bilo prišlo do tako slabega posledka, vsaj

tako hitro ne, ako ne bi pastirji topli kravo pri kaki strmini. Ko so gnali kravo navzdol, prišel je trebušni drob naprej, in kvačka je bila sunjena skozi prečno mrežo v srce. S tem je bila usoda krave zagotovljena. Ko je kvačka prebodla prečno mrežo, ni pomagalo, kravo visoko postavljati in ji dajati čistila. Hči si je zapomnila, da je ona prouzročila s svojo brezskrbnostjo smrt tako lepe krave. Rekla je sama pri sebi: „Kaj mi pomaga moja pridnost in moja dobra volja, če sem neizvedena in ne poznam stvari, katere postanejo lahko zelo usodepolne. Vse osebe ženskega spola v oni vasi so si zapomnile to strašno dogodbo, in nobena Antonova krava ni več poginila vsled pogoltnjenja kake kvačke.“

— Osebne vesti Župnik g. Ivan Debeljak v Predvoru je dobil častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje. — Poštni oficijal v Trstu g. Adalbert Zelenka je imenovan poštним oskrbnikom v Tržiču. — Tajnik fin. prokurature v Ljubljani dr. V. Pessiak je imenovan finančnim svetnikom. — Finančni ravnatelj v Celovcu pl. Schwabe je imenovan dvornim svetnikom. — Ravnatelj dalmatinskih pošt P. Afrič, je stopil v pokoj. Na njegovo mesto pride min. tajnik G. Pataj, rodом iz Pazina. — Odvet. kandidat dr. Rojic in pravni praktikant v Celovcu L. Persche sta imenovana avskultantoma.

— Karol Kette †. Dne 26. min. m. zjutraj ob 9. uri je umrl v Ljubljani pesnik Kette, ki je bil mej najmlajšimi poeti „Ljubljanskega Zvona“ ne dvomimo najženjalnejši in najoriginalnejši. Njegovi moderni soneti so vzbujali vsestransko pozornost, in njegove pesmi so se odlikovale po neki izredni prisrčnosti, toploti in dojmivosti. V teku treh let je pod pseudonimi Mihael Mihajlov, Zor in Zvonoslav napisal v „Lj. Zv.“ in v „Novi Nadi“ toliko krasnih pesmij, da bi napolnile lep zvezek Kakor čujemo, se je že poskrbelo, da se izidejo zbrane Kettejeve pesmi kmalu v ličnem snopiču g. K. je dobil kal svoje morilne prsne bolezni pri vojaki. Že od januarja t. l. ležal je v vojaški bolnici v Trstu, min. mesec pa je dospel v Ljubljano in obležal pri nekem prijatelju. Vstal ni več. Pridrži se, da pišemo o Ketteju o kratkem kaj več, sporočimo danes le, da je odločil blagi pokojnik ves honorar prodanih pesmij slov. podpornemu dijaškemu društvu na Dunaju. Pogreb je bil v četrtek ob 6. uri zvečer.

— Dr. Iv. Mader. † V petek ob 1/4 12 uri je na srčni hibi umrl gospod dr. Janez Mader v 64 letu svoje starosti. Umrl je bil eden največjih dobrotnikov kot zdravnik za uboge, kateri ga bodo hudo pogrešali, ker on ni le zastoj jih zdravil, ampak jih je še gmotno podpiral. V nedeljo ob 5 uri je bil pogreb, katerega se je neštevilna množica udeležila in tudi po ulicah, koder se je pogreb pomikal, je solznih očes stalo na tisoč ljudij. — Da je pokojni zares blagega srca bil, priča njegova oporoka; Podaril je za Löschnerjevo ustanovo za Kranjsko 5000 gld; prostovoljni požarni brambii v Ljubljani 1000 gld; cesarice Elizabete bolnici za otroke 1000 gld; vodstvu bolnice v Ljubljani za uboge ozdravele bolnike 1000 gld; mestnim ubožnim zavodu 1000; filharmoničnemu društvu 500 gld; — Po smrti dedične vsega premoženja dobodo še: Mestni ubožni zaklad 2000 gld; cesarice Elizabete bolnici za otroke 5000 gld; Löschnerjeva ustanova